

Mikica SIBINOVIĆ, Marija ANTIĆ, Danica ŠANTIĆ, Ivan RATKAJ

RURALNI PROSTOR OPŠTINE KNJAŽEVAC: ANTROPOGEOGRAFSKE OSNOVE RAZVOJA

Knjaževac: Narodna biblioteka „Njegoš“; Beograd: Srpsko geografsko društvo, 2016, 333 str.

Značajno mesto u savremenim geografskim istraživanjima zauzima problematika depopulacionih, privredno nerazvijenih i devastiranih ruralnih prostora. Monografija „*Ruralni prostor opštine Knjaževac: antropogeografske osnove razvoja*“, šesta je knjiga edicije „Knjaževačkim krajem“, i predstavlja rezultat saradnje Katedre za društvenu geografiju Geografskog fakulteta u Beogradu i Narodne biblioteke „Njegoš“ u Knjaževcu. Jedan od primarnih ciljeva ove monografije je da se putem kompleksnog antropogeografskog pristupa, prikaže nastanak, razvoj i transformacija naseobinskih, demografskih i privrednih elemenata ruralnog prostora opštine Knjaževac, s ciljem determinisanja akumuliranih razvojnih problema koji predstavljaju polazište procesa ruralne revitalizacije.

Monografija je organizovana u sedam celina izdvojenih prvenstveno na osnovu proučavanih sfera ruralnog prostora. U prvom poglavlju prikazan je teorijski i metodološki okvir tradicionalnih i savremenih antropogeografskih proučavanja seoskog prostora kao i njihov praktični značaj. Nakon uvodnog dela, u drugom poglavlju sagledan je geografski položaj opštine Knjaževac kao istorijski promenljiva kategorija određena prirodnim, istorijskim, privrednim i kulturnim prilikama. Treći deo obuhvata evolutivni prikaz transformacije sistema seoskih naselja pod uticajem složenih istorijskih, kulturno-civilizacijskih i društveno-ekonomskih prilika. U četvrtom poglavlju akcenat je stavljen na transformaciju naseobinskog sistema i analizirana je problematika mikropoložaja seoskih naselja, njihove morfo-fiziomske strukture i prostorno-funkcionalne organizacije. Peto poglavlje tretira problematiku demografskog razvitka proučavanog prostora u kome su analizirane determinante populacione dinamike (prirodno kretanje i migracije stanovništva). Demografski razvitak prikazan je u tri istorijske etape: od najranijeg naseljavanja do kraja 18. veka, period od početka 19. veka do Drugog svetskog rata i savremeni period. U šestom poglavlju analizirane su promene intenziteta, pravaca, struktura i tipova promena poljoprivrednih površina pod dominantnim uticajem procesa demografskog pražnjenja ruralnih prostora opštine Knjaževac. U poslednjem poglavlju prikazani su rezultati anketiranja seoskog stanovništva koji su pružili uvid u osnovne probleme koji su percipirani od strane stanovnika u selima opštine Knjaževac. Autori ovu studiju zaključuju sa

isticanjem ključnih demografskih, infrastrukturnih, ekonomsko i socijalno-geografskih razvojnih problema ruralnog razvoja opštine Knjaževac i pružanjem sugestija i smernica za rešavanje aktuelnih problema u procesu revitalizacije ovog ruralnog prostora.

Autori monografije „*Ruralni prostor opštine Knjaževac: antropogeografske osnove razvoja*“ uspeali su da na adekvatan način analiziraju probleme sistemske organizacija ruralnog prostora, baznih elemenata i njihovih međusobnih veza i odnosa, zatim, da prikažu uticaj demografskih i društveno-ekonomskih faktora na razvoj i transformaciju proučavanog geoprostora, kao i da evolutivno sagledaju procese depopulacije, deagrarizacije, senilizacije i opšte devastacije ruralnog prostora opštine Knjaževac.

U tehničkom smislu, monografija je pisana akademskim stilom i obiluje ilustracijama (104 fotografije, grafikona i tematske karte), tabelama (28) i priložima (13) koji doprinose lakšem razumevanju empirijskih i teorijskih istraživanja kojima ovaj rad obiluje. Autori su koristili relevantne domaće i inostrane izvore literature, referišući se često na sopstvena istraživanja iz ove naučne oblasti. Kao posebna vrednost ove monografije ističe se raznovrstan metodološki aparat koji obuhvata metod neposredne opservacije, genetski, tipološki, kompleksan geografski, sistemski, matematički, kartografski metod i dr.

Sa obzirom na to da revitalizacija ruralnih prostora predstavlja prioritarno pitanje ravnomernog prostornog razvoja Srbije, studije ovog tipa imaju strateški značaj kako za naučnu zajednicu tako i za širu javnost. Ova monografija namenjena je širokom krugu čitalaca zainteresovanim za proučavanja depopulacionih ruralnih prostora, a shodno inovativnom pristupu u analizi i definisanju razvojnih ruralnih problema, posebno može biti korisna istraživačima iz oblasti ruralnog razvoja kao i donosiocima politika i strategija ruralnog razvoja.

Aljoša BUDOVIĆ